

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., П. пош.
Ковто пошт. шк. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редакції: проф. Мих.
Міцкевич.
Реклама не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в гурно 5,000.000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 10 ф. ф.,
Італії 10 л., Німеччині 9,000.000
п. марок, Швейцарії 5 шв.
ф., Чехословаччині 30 ч. ко-
рон, Румунії 100 лей, Бос-
гарії 50 д., Австрії 9,000.000
шл. Залив адреси 800000 шл.

В своїй оголошеній
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
200.000 Мп.

Видав: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВНИЦЬКИЙ.

Українське Спортове Т-во „УКРАЇНА“
улаштує для 6. лютого 1924 р.
у великій залі „Народного Дому“
ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ
з концертним.

Одяг візитовий. Танці при світлі рефлекторів. Почат. о год. 9:30 веч.
Буфет у власній заряд. — Першою оркестра. Вступ виключно за
пожертвами запрошеннями, які можна мати від І. П. в книгарні ім. Шевчен-
ка від 5—7 веч. 1—2

Два договори.

Договори французько-чеський та італійсько-сербський є нині предметом живої дискусії в цілій європейській пресі. Вони є не тільки академічними формулами, які зясовують якийсь існуючий стан, а хотять бути спробою поладнання можливих конфліктів у найближчій будучині. Оба вони мають спільну мету: підтримання миру, але шляхи до цієї мети в них різні.

Французько-чеський договір має бути обороною існуючого стану, встановленого Версальським і Сен-герменським договором, які признали Франції та Чехословаччині військові права і дали їм силу. Не диво, що ці держави мають повну підставу, коли силкуються усіма засобами боронити теперішньої своєї позиції. У згаданім договорі вони зобов'язуються взаємно допомагати собі на випадок загрози з боку спільних ворогів. Такими ворогами є нпр. можлива реставрація в Німеччині династії Гогенцолернів. Далі Чехословаччина веде в середній Європі політику по лінії бажань Франції, консолідуючи держави зібрані в Союзі т. зв. Малої Антанті. Цікаво те, що французько-чеський договір признає у всіх спірних питаннях піддатись під оцуд Союзу Народів і виключає якінебудь таємні доповнюючі умови між двома державами.

Французький авторитетний денник „Журналь де Деба“ пише, що ясність цього договору збентежила Англію. У кожному разі ця ясність була дуже своєрідна, коли чеський міністр закордонних справ, д-р Бенеш, уважав доцільним поїхати до Лондону, щоби розяснити льордові Керзону і Мекдональдів справжні наміри свого уряду. Другий французький денник „Л'Ер Пароль“ ставить трохи скептично до перспектив такого договору. Він підкреслює те, що цього року договір не в силі спаралізувати можливу коаліцію Німеччини з Росією, з метою реванжу. І взагалі ставить собі питання: чи політика Чехословаччини може покриватись з французькою політикою?

Коли поставити поруч французько-чеського тряктату — свіжий договір Італії з Югославією, тоді всі суверенности щодо розбіжностей інтересів водиночки держав вириваються у зовсім новій світлі. Цей другий договір появився в момент, коли всі надії першого договору редукувались з неможливістю порозуміння Італії та Югославії. Хоча від часу підписання між цими двома державами Салонського дого-

вору, минуло більш як чотири роки і договір у Рапалло та конвенція у Санта Маргерита існували теоретично — практично Фіюме було вічно дошкудною болячкою між двома державами. Ніхто не вірив, що порозуміння у цій наболілій справі — можливе. Саме тому Чехословаччина та Франція мала вигляди, що Югославія приступить до цілої низки тряктатів в обороні своїх інтересів проти Італії.

Італія є поважною суперницею Франції на Середземній морі. Та вона мала звязані руки як довго її непорозуміння з Югославією не було поладане; тим більше, що її незлавної конфлікт її з Грецією залишив за собою невдоволення на Балкані. Вона мала перед собою альтернативу: або найти форму дружби з Югославією або поставити її ультиматум про явчу війну. Порозуміння, яке набуло Мусоліні було плодом кількохмісячних обдумувань та приготувань. Воно скінчилося не тільки розв'язкою спірних питань, але й повною згодою та союзом у господарсько-промислових спільних інтересах обох

† Акад. Вол. Іконніков.

Не що давно одержано звістку про смерть академіка Київської Української Академії Наук Володимира Степановича Іконнікова, нестора наших істориків.

Академік Іконніков розпочав свою наукову історичну діяльність ще в 60-их роках минулого століття й невпинно продовжував свою працю до останнього часу. Смерть захопила його серед наукових студій, які він енергійно проводив, не зважаючи на свій старий вік.

Наука спадщина, яку залишив по собі, як результат шістьдесятилітньої праці, В. С. Іконніков, дуже велика. Він працював над українською й російською історією, осо-

Пр. 86.24. В імені Рівносправителі Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на вносек Прокуратора Державний, що зміст часопису „Діло“ число 18 з дня 24 січня 1924 р. в артікулі від загальної: 1) „В рубриці: „З українських справ“ в останньому номері 2) артікулі від загальної: „Політика Литви“ в частині між словами: „Італія як загарба з...“ артікулі від загальної: „Литва вступила з між селів“ в межах Рівносправителі Польської і третій дуже білий слід: Чи не прийдеться до кінця артікулі виступити в собі артікулі 1) артікулі від загальної: „...“ артікулі від загальної: „...“ артікулі від загальної: „...“

держав. Італійський сенатор Бенедетто Чірмені, що присвятив цій справі окрему статтю у „Нас Фрасс Прессе“, кінчить її таким здивуванням: „Французьке міністерство закордонних справ подало до відомо, що поладання Італії та Югославії було твором дружніх заслуг Франції як посередниці!“ Ясно, що нема більше неімовірного погляду. Югославія порозумівшись з Італією, змінє констеляцію Малої Антанті, а тим самим обрідрункі французької політики. І не на те давала Франція позичку Югославії на мілітарне зміцнення, щоби вона заходила собі союзника, що стоїть на протилежнім боці французьких інтересів!

Оба згадані договори мають зовсім різке значіння, залежно від становища на якому стоїть Франція та Англія. Франція хоче продовжувати політику наступуючо-оборонних союзів між державами і закріплення статусу накиненого в Європі повонними договорами. Англія вважає доцільнішим шукати порозуміння між державами через посередничтво Союзу Народів, які є протиположною мілітарною силою Франції. Англія дала не один доказ своєї політикою, що вона не є годити найбільше завзяттям ворогів. Хоча би своїм відношенням до Ірландії показала найкраще свій дипломатичний хист у цьому напрямку. Її невзначайно важка ролі супроти Франції, своєї недавньої союзниці, домагалась чимало терпцю і пруживости в цих останніх роках, щоби зазначити свою орієнтацію до французької акції на окупованій німецькій території. Ось чому вона не дуже дружній оком глядить на такі договори як французько-чеський, а волею такі як турецький, що є вислідком міжнародної дискусії.

графії“, з якого надруковано було чотири товстих випуски та підготовано до друку за останні роки ще кілька таких самих випусків.

Ця праця, хоча й зветься „Опытъ русской исторіографіи“, ледви чи не в більшій мірі освітлює історіографію українську, ніж російську, й поки що вона лишасться безперечно найгрунтовнішим джерелом відомостей з української історіографії. Акад. Д. Багалій, який приступив у минулому році до складання великого курсу української історіографії (з якого досі видано тільки перший не дуже широкий випуск), у значній мірі наслідок й використував історіографічний курс акад. В. Іконнікова.

Перший том (два випуски) курсу історіографії акад. Вол. Іконнікова має загальний, вступний характер: він містить у собі короткий начерк історичної методології, огляд розвитку науково-історичних ідей, начерк історії наукових товариств, які видавали матеріали по українській і російській історії, огляд архівів, музеїв і бібліотек — державних, міських, церковних і приватних, столичних і провінціальних, які істнують на Україні, в Росії й поза їхніми межами й посідають матеріали цінні для української або російської історії.

Першу частину в другому томі свого „Опыта“ акад. Іконніков присвятив оглядові старовинних наших літописів та інших пам'яток „рюриківичівської“ доби; в другій частині цього тому він дав детальний огляд так званих „литовських“ і козовичівських літописів, а також хронографію, „житія“, окремих оповідань і подорожей литовської та козовичівської доби; так само в цій частині розглянув акад. В. Іконніков „Історію Русії“ Полетикі, „Литовське повествованіє о Малой Росіі“ Олександра Ригельмана та деякі інші твори 2-ої половини XVIII століття, які по словах Іконнікова, „стоять на межі літописних оповідань і критичної історії“. В далішніх випусках свого курсу, ще не надрукованих акад. Іконніков розглядав інші історичні джерела тої доби, як листи, мемуари, записки чужомовців.

Надруковані томи „Опыта исторіографіи“ мають до двох тисяч сторінок. Величезний матеріал, зібраний у цій грандіозній праці, просто аж придушить читача. Курс цей не можна читати, його можна лише вивчати, досліджувати.

Академік В. Іконніков уложив у цей твір усю свою надзвичайну енергію та терпеливість і свої дуже широкі знання.

Виступивши на шлях наукової діяльності в 60-их роках XIX століття, Вол. Ст. Іконніков на своєму завжди зберігав найкращі ідеали „шестидесятників“. Його життя майже цілком зливалось з його науковою працею. Жити це значило для нього невтомно працювати, віддаючи всього себе, всі свої сили науковій роботі. В останні роки він не тільки продовжував цю роботу, але складав навіть план широкого майбутньої діяльності, наче перед ним тільки починалося його життя.

Обсягом історичного знання та енергії з акад. В. С. Іконніковим з наших сучасних істориків можуть рівнятися тільки Мих. Грушевський та ще, може, Д-р Багалій. Академік

контраст в дни 23 січня 1924 р. р. конфіскації за оправдану і зареєстровану цього накладу і видав до друку з 493 закону карного закладу цього повоняванного того друкованого письма. Заразом видан наказ відігнальному редактору тої часописі, щоби він лишав помістька белоглаво в шістьдесят чотири і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягне до особого наслідка відповідно до § 21 артікулі, ступ. з 17. XII. 1922 д. ч. з 14 § 6 артікулі. А також зазначено, що відповідно до статті 17 артікулі законно з'ясував, що статті 25 січня 1924 р. (Список членів редакції).

Метрикальні містерії.

Причини до більших і менших розпорядків.

Одним почерком пена східно-галицькі старости рідкують справу ведення метрик, аладжування метрикальних виписів та кореспонденції папохіяльних урядів „як метрикальних“. Конституція, автономія і самостійність гр. кат. церкви, права національних меншостей* і т. п. — все те не існує для східно-галицьких старостів і їх воєвідських вдововителів. Австрійські розпорядки, які не є ніякими законами, інтерпретують вони по своїй слодобі. За ними переступство своїх адміністраційних розпорядків стає грожоють карами з кавчукового патенту з 1874 р. Крім того з правила покликують вачи на зарядження президентського видаву львівського (чи іншого) воєвідства та на розпорядок б. австр. міністерства внутрішніх справ з 16. вересня 1875 ч. 1767. Уважаю вказаним підійти до цієї справи з правного боку.

І так відносно мови в якій мають бути в-дені метрики, ні б. австрійське, ні теперішнє польське правительство не видало досі ніякого обов'язуючого закону, ані розпорядку. Тільки в 1874 тодішнє австр. міністерство внутрішніх справ запитувало всі галицькі консисторії (всіх грех обрядів) про погляд в тій справі. Тоді наші консисторії, спираючись на звичаю, який введено було в деяких парохіях, та на тім, що тодішні парохі добре володіли латинською мовою, заявили були, що гр. кат. парохії ведуть метрики тільки в латинській мові. Розуміється, що це не відповідало дійсності. Одночасно гр. кат. консисторії зачалися за дальшим веденням метрик в латинській мові. На цій основі видало б. австр. міністерство внутр. справ розпорядок з 16. вересня 1875 р., який не є ніяким законом, ані правно виданим і загаломно обов'язуючим розпорядком.

Бо його навіть не оголошено у Вістнику державних законів і розпорядків. В тому розпорядку міністерство, покликаючись на те, що метрики вже ведуться в латинській мові, не добачує причини для змін з тому напрямку і поручає, щоби в на далі придержуватися того звичаю. Запримічу тут, що вже тоді і пізніше все частіше більшість наших парохів вела метрики в українській мові. Те саме міністерство дозволило греко-орієнтальним на Буковині вести метрики в українській або румунській мові, Чехам — в чеській, Німцям — в німецькій, Сербам — в сербській, а галицьким жидам — в одній з живих мов (українській, польській або німецькій). Одночасно міністерство дозволило сторонам вписувати до метрик свої імена, звання і т. п. власноручно в українській, польській або німецькій мові. Заразом розпоряджено, що метрикальні виписи, (вистяги), як виписи з урядових книг вистяги дослівно годяться з виписами, отже мусять бути видані в тій самій мові, в якій ведеться відносні книги. Колиж мається на увазі не властиві вистяги з метрик, тільки свідомство відносного акту (уродження, шлюбу, смерті), вільно властям, вгд. сторонам жадати видачі таких свідомств в одній з краєвих мов (українській, польській або німецькій). Це домагання ведучий метрики обов'язаний словнити, якщо володіє дваною мовою.

Згаданий розпорядок б. австр. міністерства виданий на основі невідання з дійсністю зв'язів наших консисторій. Крім того виданий він перед 50 літами. Отже валяється внахронизмом і його вже за австрійських часів ніхто не придержувався. З часом під впливом розвитку національних течій, як і силою конечности, а саме, що наші парохі вносили в гімназій шоразженше відомостей з латинської мови і нуо вже як слід не володіли, почали вони — крім давніх (які

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Кабінетна криза в Японії.

Як подають з Токіо, на днях можна сподіватися упадку японського кабінету.

Повстання в Мехико.

Бої між мекіканськими революціонерами і державними військами продовжуються із змінливим успіхом. Повстанці заняли Вікторіал і Темавліас. Федералістичні війська обсадили наново утрачені міста Гвадалах'ру і Халіско.

Догана для Радена.

Центральний комітет рос. ком. партії прийняв і опублікував постанову, в якій висловлюється Раденков догану за його поведінку під час зворушень в Німеччині минулого року. Виявляється, що директиви для праці ком. партії в ту пору видавало Політичне Бюро ком. партії, яке керувало революційним рухом в Німеччині і що Ра-

дек ухилився від тих директив та проловид самостійну дію. На думку Ц. І. Ка. поведінка Радека була причиною невдачі комуністичного руху в Німеччині.

Конференція скандинавських держав.

В Стокгольмі на днях відбується конференція скандинавських держав, в якій візьмуть участь міністри закорд. справ Швеції, Норвегії, Данії і Фінляндії. Предметом нарад політичні та економічні справи.

Б. болгарський цар в Мінхені.

До Мінхену прибув б. болгарський цар Фердинанд. Його побут в Баварії пояснюють різно. Деякі газети надають йому політичне значіння, інші пишуть, що Фердинанд прибув на вігчання своєї дочкн в князем Віртембергским.

3 польських справ.

Зі сойму.

В дискусії, яка йде в соймі над справою військової служби, правниця до вітосівців включно обстоює дворічну, дівниця є за півтора річну військовою службою.

З денного порядку останнього засідання відпала справа закону про доріжжяний мірник при заробітних платнях. Сталось це тому, що ліві партії хочуть перевести ревізію сього закону. Річ в тому, що в другій частині арт. 1 сказано, що заробітні платня не може вносити більше, ніж звальоризовано заробітні платня з р. 1914 р. і таке поставлення справи не полагоджує квестії, виринув проєкт, щоби нормування платень поставлено в залежність від зросту доріжжні продуктів першої потреба у відношенню до ціни цих продуктів в р. 1914.

Чергове засідання сойму в четвер. На ньому буде представник польського правительства відповідати на наглі внески лівих партій в справі „Поготова патриотуф польських“. В однім з них внесків згадується отсі тайні організації польської реакції: „Польський Закон Фашистів“, „Лицарі Монархізму“, „Поготова патриотуф польських“. Та конспіратори не обмежувалися до праці в цих організаціях, вони використовували для своїх цілей всякі явні організації, головним чинном гуманітарні. У внеску згадується про толерування організації „ППІ.“ був. міністром внутр. справ Керіком, б. мін. освіти — Гломбінским і б. військовим мін. Шептником. Другий внесок (Чапінського) торкається участі польського духовенства у „фашистському“ русі.

Вітос шукає нових теремів.

Вітос — хитрець. Бачить, що в дотеперішній домені земля горить під його партією, що тут доведеться спасувати перед „визволеннями“ і сепесіоністами з „Пяста“, пробує здобути нові терени в Познанщині і сюди вибрався в агітаційну полорож. Вшехпольська познанська преса не віщує своєму підсудковим великих успіхів.

Визволени і сепесіоністи з „Пяста“ в останніх тижнях скликали понад 30 віч у Зах. Галичині (м. н. і в родинному селі Вітоса), на яких піддали острій критиці поведіння п'ястівців.

Чому Йонг полинув Польщу?

Командор Йонг, фінансовий лорданник Польщі, другим наворотом НЕ доого забарявся у Варшаві: на днях виїжджає, бо не може договоритися з мін. Грєбским. Йонг змагає до зміни дотеперішнього дорадчого характеру місці на місцю інструкторів в окремих відділах скарбової державної господарки.

Як подє „Час“, Грєбскі прийняв пропозицію Йонга з застереженням, що польське правительство обміркує можливість покликання англійських фінансових інструкторів в області залізниць і квалюости, відноснож інших областей відложено розмову на пізніше.

В останніх днях Йонг зажадав доступу до ріжних актів і з'їстивлень, які є руках мін. скарбу. Грєбскі відмовив. Супроти цього Йонг заявив, що не маючи пригожих умовин праці, виїжджає з Польщі.

Преса.

„Принціпова справа“.

Наша стаття „Права й обов'язки“ (ч. 18, з 26. січня н. р.) до речі — з своїй есенціональній частині в цілости сконфіскована, дала привід „Газеті Львівській“ випустити передовницю під обієючною назвою „Принціпова справа“ та поставити до нас кілька запитів. Перш усього „Газ. Львівська“ в „принціповій“ полеміції з нами почувається досить ніяково.

„Розуміється — каже — важно відповідати на ред герсайських зворотів, якими радо користується той сьогодня найпопулярніший український щоденник і з яких довідалася ми не без захоплення, що польська преса переживає „дну оргію доброблемства“.

Після цієї „похвали“ починається винишовання деяких подробиць.

„Нагороду“ національним меншостям за їх лояльність і державну добрільність вірять не — як думає „Літо“ — Польки, але держави. Український народ дотепер не здав горожанського існувту, бо те, що український народ здав вже йонг зробив, боронить збройно за своє найштовітніше право“ — справді не має свідомства

вільності, важного в границях польської держави“.

Хоч як настирливо „Газ. Льв.“ вимагає від нас відповіді, то — на жаль — ми не є в спроможности дати її так ясно, докладно й вичерпуючо, як ми того бажалиб. Власне на площині „прав і обов'язків“ ми находимся в становищі парія, наз якими постійно, як Дамоклів меч що найменше висить зловіший прокураторський олівець. Та постарасмося кількома словами затувати наше відношення до „принціпової справи“. Панове з „Газ. Льв.“ і всі ті, які з ними гармонізуються в „принціпових справах“, перш усього повинні прийняти до відома, що „версайський зворотом“ польська нація завдячує юридичне оформлення своєї державности. „Принціпова справа“ починається для наших противників там, де вона для нас — з природи річи — кінчається. Одночасно того рода „принципи“ не можуть для нас бути принципами. Держава, державна організація не є нічого аксіомно стійкого, не є незмінною величиною в своїх складових частинах і в своїй змісті. Справжня держава є організацією означеного гурта громадян, організаціїю договірною характеру. І тільки на тій основі построена держава будівля потягає за собою виимоги морального, добровільного значіння.

„Держава вимагає, щоби ті, в яких сити не лежить, вливали на підчинені маси (robblet gazette) в напрямі узгодження їх аспирацій з інтересами держави в її важкюватішніх потребах“.

Не хочемо давати оцінки цим претензіям. Що не таке за „подлегле ржеше“, кому вони підчинені, Господь знає. Поминаючи побожні інтенції, мусимо ствердити, що весь вплив на маси від чотирьох літ засвоює собі на терені українських земель поліція, жандармерія, адміністрація, всякі насамні креатури, всіми силами усуваючи всякий инший вплив. І їхній вплив в напрямі „узгодження аспирацій“ досі не дав бажаного для „Газ. Льв.“ наслідку.

або — як лагідніше — означає це „Газ. Льв.“ — мовля — „обмеження“ в царині політичній і шкільній зводяться троство до дрібничок, а саме

„до нищення (перенія) державною таї напрямі в українській поліції і в школах, який не може (державо) толерувати“.

Ну, ну, нічого собі „програма“. І на її основі вимагається від україн-

